

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrata:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišne št. 190.

Izhaja petkrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Bira — ali ne?

S spodnjega Dolenjskega.

Pred kratkim je razposlal deželni odbor nekterim duhovnom in županom vprašanje, bi li bilo dobro in koristno, če se odkupi od nekdanje navadne bira — kolektura — to je dajanje pridelkov duhovnom, cerkvam, samostanom itd.? Zato, mislim, ne bode napačno, ako tudi jaz nekoliko spregovorim ter o tej reči svoje misli razodenem.

Bode li dobro in koristno, če se odpravi bira, za obdelovalca zemlje — dajalca? Bo li koristno za prejemalce?

Komur so znane razmere po Kranjskem, posebno po Dolenjskem, temu je odgovor na to jako lahek: reči mora, da niti za eno niti za drugo stranko vdeležencev ni koristno.

Poglejmo najprej našega kmeta, ki daje biro, žito ali mošt.

Večidel je reven. Navadno ga pritiska tako, da mora že naprej jemati denar na pšenico, posebno pa, kar je tudi prav navadno — na mošt. Žito požanje, grozdje obere. A komaj je spravljeno v žitnice in hrame — že trka na vrata upnik, namoštnik ter zahteva, da se mu dá, za kar sta se pogodila. Odpelje mu več ali manj; — velikokrat ves pridelek. Ali kmet v svoji stiski je dobil za vse to vendar-le neizrečeno majhen znesek; kajti namoštnik mu računi pridelek več nego za tretjino nižje, nego bi ga prodal drugej; — da, nekatere pijavke mu celo polovice cene ne dajo; toliko zahtevajo obresti. Čitatelj, ali ni nekakova bira — namoštnikova? — bira krvava! —

Glej, ravno ta kmet pa daje nekaj bokalov pšenice ali kakega družega žita, nekoliko „ceht“ mošta cerkvi, župniku ali kaplanu itd.

Kaj misliš, ga li težko stane, če vlije v škap 4, 5—10 bokalov mošta, kojega mu namoštnik velikokrat (letos že!) komaj po 5—7 kr. plača, in ki se enega veselega večera po trudnem delu popije? Mislim, da ni sile. Tudi se sploh ne pritožuje.

Dobro. Sedaj se bode pa bira odpravila. Pa kmet, ki bodisi daje 10 bokalov, $\frac{1}{4}$ prejšnjega vedra, mošta, bode moral to odkupiti. Preračunal se bode kapital, kojega ima odrajtati. Vzemimo, da se bode zaračunilo vedro po 6 gl. (pa bode gotovo draže; kajti od 1860—1870 je bila cena mošta po večem visoka) pride na $\frac{1}{4}$ vedra $1\frac{1}{2}$ gl.; kapital od njega je 30 gl. Te mora plačati v dvajsetih letih. Toda ker mora interes dajati, dokler ni vse plačano, bode platil ravno dvakrat — toraj 60 gl. Nima jih; kje jih bode vzel? Pri namoštniku bode iskal celih 20 let, da plača biro! Pa koliko mu bode dal mošta? Ni težko izračunati. Če mu plača mošt dosedanje vedro 2 gl. —; to se velikokrat zgodi — mu bode moral dati prvo leto kmet eno celo vedro in pol; in zadnje leto še $\frac{3}{4}$ vedra — 30 bokalov! Prašam, bode li to lahka reč? Ali ni ta bira res krvava, res strašna? In da se bode podobno godilo ne enemu, ampak mnogim mnogim revežem, o tem sem prepričan iz lastne skušnje. Na Dolenjskem vidi to lahko vsakdo, ako le ni popolnoma slep, — sliši, če ni gluha. —

Se li more dosedanja bira primerjati s to namoštniško? Ali ni v primeri z njo tako lahka, da je kmet celo ne čuti? In res še nisem nikdar čul, da bi se bil kateri kmet pritožil zavoljo bokalov bire, ktere mora dati duhovnu, pač pa že več nego petdeset, ki so zdihovali zaradi oderuških namoštnikov. Pa pri vsem tem jemlje vendar na mošt. Ako mu je

laglje dati denar, nego „in natura“, zakaj pa bogatinu ne obljubi, da mu bode jeseni vrnil posojeno z velikimi interesi? zakaj vendar-le mošt ponuja?

Da se pa ljudje ne jezé nad biro, tudi ni čudo. Kako se pobira kolektura? Ali morda hodita z duhovnom in nosačem njegovim dva briča ali žandarma, ki iz hleva s silo kravo odpeljeta ali pa zadnje svinjče iz svinjaka potegneta, ako dolžni ne more ali noče dati, kakor se godi zavoljo davkov — in se bode pozneje godilo tudi zaradi birske odkupnine? Doslej se kaj takega še ni pripetilo. — Ali pa morda ve kdo povedati, da je kje fajmošter ali kaplan brajdnikom ulomil vrata v hram, če pol ure ni bilo kmeta odrajtati kolekturo, kakor so nekdanj delali, če ni prišel ob pravem času dati desetine? Ni se še čulo in se ne bode. Prav povsod se ravna ljubeznjivo in prijazno. Ako ima kmet malo, dá malo, ko pa več pridelja, pa zastalo povrne. Revežem se velikokrat bira popolnoma odpusti ali pa sicer drugače povrne. Da, celo nemarnežem, ki bi lahko dali, se čestokrat mnogo let ne zgodi nič žalega. — Tudi jaz imam take dolžnike, a nobenemu še nisem lasu skrivil.

Zato ni čuda, da ljudje sploh kolekturo z veseljem dajo. Poznam fare, kjer je dan bire dan veselja, ne samo za otroke, ki podobno dobijo, ampak tudi za odraslene, ker pride med nje ljubljani duhoven. Kaj čuda toraj, da so kmetje skoraj brez izjeme zoper to, da bi se odkupila. Ne vem sicer, kaj so odgovorili župani; a to pa vem in trdim, če niso delali tako, kakor pri nas, ampak če so, kakor je njihova dolžnost, ljudstvo poprašali ter jim postavili, ki se misli napraviti, razložili, niso in ne bodo mogli odgovoriti družega, nego da naj ostane pri starem; ne bodo mogli reči družega,

Vzajemna slovnica slovanska.

„Da bi zadruga slovanskih jezikov skoro dobila svojega Grimma, kateri bi narečja njim pristojna zbral v krasen pantheon!“ vzkliknil je veliki germanski učenjak A. F. Pott že l. 1832 (Jahrb. f. wissenschaft. Kritik). Dobila ga je, smemo hvaležno reči Slovani sedaj, in ta Jak. Grimm slovanski je dr. Franjo Miklosič. Rodil se je l. 1813 na Štajarskem v Radmeščaku blizu Lotmerka, postal v Gradcu doktor modroslovja, pravoslovja pa na Dunaju, kjer ga učenj Slovenec Jernej Kopitar pridobi v pridvorno knjižnico cesarsko za jezikoslovje, vzlasti slovansko.

Oglasil se je Miklosič na znanstvenem polju koj po smrti Kopitarjevi, in prva knjižica, ktero je l. 1845 v Lipskem dal na svetlo, zove se „Radices linguae slovenicae veteris dialecti“; je sicer knjižica, toda velike cene. Odslej je deloval neutrudoma v slovstvu vzlasti v staroslovenskem tako, da vsako leto pokazati ima

svoje večje ali manjše delo, in da je lani tridesetletnično svojega slovstovanja dovršil s posebno slavno knjigo. Med premnogimi knjigami njegovimi največje pomembe je I) „Slovar staroslovenski“, in II) „Vzajemna slovnica slovanska“.

Dobrovský že je napovedal v knjigi svoji „Institutiones linguae slavicae dialecti veteris. Vindobonae. 1822“, da J. Kopitar hoče spraviti na dan slovar slovensko-grško-latinski, ki ga pa v resnici ni spravil na svetlo. Kar je nabral bil on, obdelal in vredil je naslednik in učenec njegov, kateri pa jako previšuje učitelja, Miklosič in l. 1850 dal na svetlobo „Lexicon linguae slovenicae veteris dialecti“ v 4° str. 204 v dveh redéh, in sicer z besedo staroslovensko tudi grško in latinsko ter navadno z naznanjenim mestom, kjer se nanaja. Znanje staroslovensko se je med tim množilo, spominki stari so prihajali na svetlo, napredoval je Miklosič in z njim napredovala je veda, in ko s pomočjo akademije ruske v Petrogradu slavni A. Ch. Vostokov izdá l. 1858

do 1861 svoj veliki „Slovar cerkovno-slavjanskoga jezika“, s katerim se je trudil trideset let, jame tudi Miklosič po zvezkih v bistveno popravljene in pomnožene oblike dajati ga na dan ter ga pod naslovom: „Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum“ v veliki osmerki str. 1171 v dveh redéh dovrši l. 1862—65. Veliko to delo, ki velja sedaj 13 gl. 50 sld., je označil in nekoliko opisal Fr. Levstik v „Novicah“ 1862 l. 48, kjer prav opominja, da si Slovenci pravo slovnico slovensko bomo narediti mogli tedaj, kedar dovršeno bode dotično znanstveno preiskavanje Miklosičevo, kar se je v nekem obziru zgodilo v preteklem letu.

Cesarska znanstvena akademija dunajska je razpisala darilo 1000 gl. za najboljše primerjajoče ali vzajemno glasoslovje slovanskih jezikov, in to sestavi Miklosič. — Dobra slovnica ima o besedo- in stavkoslovju navadno štiri poglavitne dele, kateri se n. pr. po Janežiču imenujejo 1) glasje, 2) oblikovje, 3) skladje, in 4) skladnja. Tako je tudi Miklosič osnoval veliko vzajemno slovnico slovansko, kateri je

nego, če je bira kmeta bila s šibo, ga bode odkupnina mesarila s škorpionji; če so bili doslej na dežju, pridejo pod kap po odkupnini.

Za nekatere bogatine, posebno gosposke, bode pač dobro, če se naenkrat rešijo zanje tako neizrečeno sitne kolekture; a za večino kmetov nikakor ne. Mislim pa, da je deželnega zastopstva dolžnost varovati koristi kmetškega stanu sploh, ne pa delati na ljubav nekterim posameznikom. (Konec sledi.)

Vzroki vpliva katoliške duhovščine.

II.

„Vi ste sol zemlje; če se pokazi sol, s čim se bo solilo?“ Vi, aposteljni in vaši nasledniki, vi duhovni, morate z dobrim zgledom učiti druge vernike; če se boste vi popačili, kdo bo vas poboljšal? Kristus duhovščini ni dal samo poslanstva, on dal jej je tudi povelje, naj se ona prva in posebno žrtvuje čednosti, naj ona prva živi in se ravna po bistvu sv. vere, kterega ima učiti in oznanovati. In to so duhovni vsih časov spolnovali, najlepše zglede krščanskega junaštva, nepremagljive srčnosti, vžigalne goreče ljubezni, pa tudi najglobokeje ponižnosti, najostrejšega zatajevanja nahajamo ravno med duhovščino; njeni udje odlikujejo se s svetim življenjem in svetili se bodo enkrat z najlepšo krono. Ne tajim, da je med duhovščino nekaj slabih duhovnov; žali Bog! da je resnica. Pa saj je tudi med najlepšo pšenico nekaj ljulike, saj se tudi najlepšega sadu prime semtertje kužna gnjiloba. Gotovo, da jih je nekaj, saj ravno nad duhovščino skuša hudič in lažnjivi svet vse svoje moči, saj ravno nad padlim duhovnom zmagoslavno vriska peklena moč! O gorje takemu duhovnu, trikrat gorje! Saj ravno taki dajo sovražnikom najbolj nevarno orožje v roko; oni slabé najbolj občutljivo vpliv in veljavo svojega svetega stanu; oni ometavajo z blatom najsveteje skrivnosti. A taki duhovni niso tako pogostni; ni jih toliko, kakor se kriči in vpije! Vprašam pa, kdo najbolj kriči in vpije? Pobožni, bogoljubni kristijani, kaj ne? Ali pa modri, s človeškimi slabostmi znani možje? Ne, oni, ki se sami valjajo po blatu ostudnosti, ki hočejo s tem pogasiti žgočo vest, ki tako omamljajo svoj um z izmišljenimi ali vsaj pretiranimi bajkami. Hinavec! izderi prej bruno iz svojega očesa in potem skušaj izleči pezdir iz sosedovega. Pometaj pred svojim pragom, potem pred ptujim. Če te tako v oči bode du-

hovščina, zakaj se oziraš in sklicuješ na redke malovredne, zakaj ne posnemaš pogostih dobrih duhovnov? In zakaj gledaš pri slabih na zgled, zakaj ne poslušaj njihovih ukov iz lece, iz spovednice in se ne prestrašiš grozne obsodbe, katero si izrekajo sami, drugače živeči?

Kakor sem opomnil, nikakor ne tajim resnice, da se na zdravem, krepkem drevesu duhovščine nahajajo tudi gnjile veje, a one ločijo se lahko po svojih delih; veliko večje pa je vendar število izvrstne, zglodne duhovščine, da-si ima tudi med tem vsak svoje slabosti, saj smo vsi umrljivi, grešni ljudje. Večina je dobra, saj to tudi ni čudno, saj izvira iz bistva naše svete vere. Nihče nima v taki obilici pred sabo dobrih zgledov sedanjega in preteklega časa; nihče ne pozna tako na tanko globoke zveze med umom in voljo, med prepričanjem in djanjem, med vero in življenjem; nihče ne vé tako dobro plačila, katero čaka dobrega delavca v vinogradu Gospodovem; pa tudi ne kazni, ki pričakuje pohujšljivega in lenega duhovna; poslednjič tudi ni dodelil nobenemu stanu Bog tako obilnih in velikih milosti, kakor ravno temu. Tako ima duhoven vse pripomočke k dobremu, čednostnemu življenju; njegova čednost snuje se iz bistva vere.

Da ima pa duhoven po čednosti velik vpliv, to je jasno vsakemu, kdor ve, kako veliko moč ima čednost sama na sebi. Njeni moči ne more se ustavljati največi hudobnež; ne more jej odrékati spoštovanja in če se še tako prizadeva, da bi zaničeval jo, ne more se pripraviti k temu in od enacih skušenj mora nehati s povečanim obupanjem v srcu nad svojim lastnim stanom. Čednost je absolutno lepa, ona ima lepoto v sebi, ne v obliki. Da se ona spoštuje še bolj na duhovnu, je gotovo; ni ga pač lepšega zgloda, kakor duhoven, ki na tančno živi po ukih svoje vere, pri katerem se tako iskreno vjemajo besede in djanja. Da se moči njegove besede ne more ustavljati vernik, sledi naravnost iz tega. Tako vpliva duhovščina tudi s čednostjo.

Dozdaj govoril sem o čednosti splošno; vseh posamnih čednosti tudi ne morem naštevati, ki se lepo zedinjene nahajajo na duhovnih, ne bodem omenjal njihove v obče znane radodarnosti in gostoljubnosti, niti ne njihove požrtvovalnosti, niti kake druge kreposti, razun ene, ki je posebno lastna duhu krščanstva, čednosti namreč zatajevanja samega sebe, ki se tako lepo svršuje v verskem devištvu ali celibatu.

dal naslov: „Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen von Fr. Miklosich“. Knjiga I. — Lautlehre — prišla je na svetlo l. 1852 v 8° z vodom XVI. str. 518; knjiga II. — Stambildungslehre — l. 1875. XXIV. str. 504; knjiga III. — Formenlehre — l. 1856 XVI. str. 582; in IV. — Syntax — po zvezkih od l. 1868—74. XII. str. 896, prva z omenjeno nagrado, naslednje tri s podporo ces. znanstvene akademije na Dunaju; na prodaj jih ima cesarski pridvorni in vseučiliški knjigar W. Braumüller. Knjiga I. in III. à 7 gl. je pošlá, pa se pripravlja v natisku novem; II. stane 7 gl. 50 sl. in IV. 15 gl.

V predgovoru k I. knjigi t. j. v glasoslovji pové Miklosič ob kratkem, kako da hoče vrnati slovnico slovanskih jezikov, katerih šteje desetero, ako mu Bog dade življenje in zdravje ter veselje k delu, in razlaguje jih na podlagi prvega književnega jezika, kateri mu je po narodu, ki ga je govoril in z ozirom na sedanjo slovenščino, jezik staroslovenski, oče novoslovenskemu pa novobolgarskemu, vsem

drugim pa hrani v sebi gotova pravila in prestare oblike. Prav ta jezik mu je središče vsega slovanskega jezikoslovja. Na podlagi 1. staroslovenščine se vzajemno razlagujejo toraj na 2. mestu novoslovenščina, na 3. novobolgarsščina, 4. srbsščina, 5. maloin 6. velerušščina, 7. češčina, 8. poljščina, 9. gornje- in 10. doljnjsrbsščina (v Lužicah). — Najbolj na tanko kaže se staroslovenščina; prav častno in mogočno mesto ima koj za njo naša novoslovenščina tako, da smo Slovenci v tem oziru Miklosiču dolžni posebno hvalo. Po njem jo spoznavajo slovanski in neslovanski učenjaki, in čim bolj jo bodo spoznavali, tim bolj jo bodo čislali. In kdor hoče novi slovenščini iskati pravil, pa stare ne zna, tak le golomiši, pravi Levstik („Novic. 1862).

Kar tiče stvar samo, obravnava jo Miklosič v vsakem pozneje izdanem delu popolneje. Kakor je napredoval sam, tako je z njim napredovala tudi veda, in v naposled l. 1875 izdanem delu skromno spominja se resničnega

Kakor je duhoven neodvisen od vnanje, posvetne moči, neodvisen je tudi od družine, od žene, od otrok. Da mu je potrebna ta neodvisnost, ne bom dokazoval, a celibat je tudi važen pripomoček k vplivu katoliške vere, kterega skazati sem se namenil; on kaže najlepše, kako se snuje iz bistva sv. vere duhovenska čednost, vzrok tega vpliva; zato omenjal ga bom natančneje.

Brez verskega devištvaja jenjala bi vsa prava zveza cerkvenega redu; nehale bi resnično verske zadeve med duhovnom in verniki; duhoven postal bi navaden človek brez vsega višjega značaja.

Celibat je vzvišena žrtva, katero prinaša duhovstvo na oltarjih časti in slavi božji, ono je znamenje zatajevanja in boja z vsemi mesenimi poželenji, kterega zmagovito bojuje, on odtrga ga od časnega, da ga toliko tesneje veže k večnemu. Družbinske razmere ne motijo ga v zvišenem poklicu; duh mu je prosteji, nenavezan na nizkost te zemlje, vdan le misli, kako bi osrečil svojega bližnjega; on, ki je sam žrtvoval toliko, pripravljen je k vsakej žrtvi za svoje vernike, in to vse verniki vedó; oni poznajo njegovo zatajevanje, čislajo njegov dar in zaupajo na njegovo ljubezen in požrtvovalnost. Kako bila bi mogoča čuda katoliških spreobrnjenj, ko bi bili aposteljni in poznejši misijonarji obteženi z družino? Kako bili bi se potem mogli povzdigniti k onemu zatajevanju, ki se ne boji ne revšine, ne lakote, ne mraza, ne preganjanja, ne smrti? Zato so tako vspešni katoliški misijoni proti protestantovskim, katerih duhovni zarad številne družine nikdar sam na-se in na svoj blagor ne pozabijo.

Verniki vdani so duhovnu, kakor očetu, ker on, ki nima lastne družine, je oče vsih družin. Nanj naslanjajo se v vsih dvomih in težavah, bolestitih in žalih, nanj, ki se sam naslanja le na svojo vero, tako najvestneje posnemajoč onega, ki je djal: Kdo so moji bratje in kdo je moja mati? On, ki spolnuje voljo mojega nebeškega očeta, on mi je brat in sestra in mati!

A celibat duhovnu tudi veliko pripomore pri spovedi, saj njemu se odkriva najlože srce, se mu zaupujejo najglobokeje skrivnosti in tožijo vsakake težave, saj on jih ne bo izdal, ki nima z zemljo druge zveze, kakor vseobsežno ljubav do bližnjega.

Ves veliki vpliv katoliške duhovščine bil bi zelo zmanjšan, da, skoro nemogoč brez ver-

pregovora: *ὅταν συντελέσῃ ὁ ἄνθρωπος, τότε ἄρχεται*. Vendar poslopje, velikansko poslopje je to njegovo delo, v katerem je z mnogoterim znanjem bivati treba, da je človeku koristno. Ali poslopje je postavljeno, v katerem se Slovani na podlagi staroslovenščine lahko zbiramo in spoznavamo, in z vzajemnimi močmi dalo se bode sem ter tje obdelati, oslikati in okrasiti tako, da bode sploh vsem vgodno. — Kar tiče oblike ali pravopisje, kazal je Miklosič v I. in III. knjigi t. j. v glasoslovji in oblikoslovji staroslovenščino, srbsščino in rusovščino, navadno tudi bolgarsščino, v cirilici; v dveh pozneje priobčenih, v II. in IV. knjigi t. j. v besedo- in stavkoslovji pa razun polglasnikov le v latinici nekoliko pomnoženi, kar je znano iz šolskih bukev n. pr. *ę, ą, ę, y* itd. — Posebne vrednosti je to, da povsod na tanko naznanja knjige ali vire, po katerih je posnemal v raznih jezikih, in da slovanske pojasnuje iz staroindiškega ali sanskrita na vrhuncu sedanjega jezikoznanstva z ozirom na besedo grško, latinsko, litavsko, gotovsko itd. —

skega devištva. To občutijo in umejo tudi naši sovražniki, ki nobene naprave tako hudo ne napadajo, kakor to. S kakim veseljem opisujejo pregreške zoper devištvo, kako hinavsko kvasijo o naravi in slabosti, kadar velja koga zapeljati; kako zaničljivo se posmehujejo, ko zapeljani pade! A mi vemo, da je celibat podpora vse duhovske čednosti in tako važen vzrok vpliva katoliške duhovščine.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 10. januarija.

Avstrijske dežele.

Gosposka zbornica bode 14 t. m. obravnavala samostansko pa starokatoličansko postavo. Kakor smo že zadnjič poročali, se bodo te seje vdeležili tudi naši knezoškofi in nadškofi. Govorilo se je, da samostanska postava ne bode obveljala, a katoliški krogi tega sedaj več ne pričakujejo, marveč se bojé, da od odbora poostrene točke bodo sicer zavržene, postava pa da bo sprejeta.

Dr. Rechbauer se misli predsedništvu zbornice poslancev odpovedati. Tako se je že pred nekimi dnevi govorilo na Dunaju, ne da bi se bilo tej govorici od kake strani ugovarjalo. Poslanci pravijo, da bode Rechbauer to storil, ker je Stremajer proti predlogu Wildauerjevemu tako hudo nasprotoval, dasi je vlada Rechbauerju prej rekla, da nima nič zoper to, če se omenjeni predlog sprejme.

Verski odbor je v načrt nove zakonske postave sprejel tudi določbo, ki dovoljuje zakon med judi in kristijani. Postave cerkvene to ostro prepovedujejo; če bode tedaj zbornica sprejela omenjeno postavo, bode cerkvi katoliški dala novo zaušnico.

O razpravi ministrov naših in ogerških nekteri listi poročajo, da je bila brez uspeha. „Pol. Corr.“ naznanja, da so le za nekoliko časa zaradi državnih pravkov prenehale, „Pesti Naplo“ pa trdi, da so se ministri o pogodbi colni zedinili, zaradi zadev bankinih pa da se 11. t. m. minister Szell podá na Dunaj. „Politiki“ se telegrafuje, da ministra Tisza in Auersperg sta o obravnavah poročala cesarju, ki so Auerspergu neki izrekli začudenje, da vsa denarna vprašanja v Avstriji so politična, na prave denarne zadeve pa se ne gleda tolikanj. Tudi Andrassy je bil celo uro pri cesarju.

Pravijo, da Miklosiĉ se prištevati sme onim redkim uĉenjakom, katerim je osoda posebno mila, kajti poleg trdnega telesnega zdravja in bistrega velikanskega znanja nahaja se v jako premožnih in veličastnih razmerah. — Med knjigami, ktere je priĉel, pa jih še ni dovršil, so tudi bukve: „Bartholomaei Kopitar's kleinere Schriften sprachwissenschaftlichen, geschichtlichen, ethnografischen und rechtshistorischen Inhalts“ I. Th. 1857, 8. S. 380. V teh obĉeta sam, da hoĉe dati še knjigo drugo s potrebno razlago na svetlo, in ker je le on pri omenjenem viru v stanu, in brez tega se Kopitar popolnoma spoznati ne more, bi paĉ vstreglo se Slovanom, posebej Slovenem, ko bi Miklosiĉ skoro blagovolil priobĉiti poslednji del spiskov Kopitarjevih. Tudi v ta namen pa vedi slovanski slavnega uĉenostnika ohrani Bog še mnogaja leta!

V Ljubljani 6. januarija 1876.

Resnicki.

Vnanje države.

Na jugoslovanskem bojišču se kristijanom in Turkom godi slabo. Vstajniki v zadnjih bitvah niso bili sreĉni, Turkom pa primanjkuje živeža, njihovim ranjenim pa tudi postrežbe. V Mostaru je le peščica vojakov, ki vsakdanji svoj živež beraĉijo pri konsulih. Mostarski Turki so zaradi tega silno razkaĉeni in hoĉejo na pomlad sami zase priĉeti vojsko. Turška vlada je oborožila 15 ladij s 116 topovi, en del bode varoval ladjišĉa ĉrnega morja, en del pa se odpelje v albaneško pomorje. — 4. t. m. so turški vojaki pri Svinjaru napadli 5 ribĉev iz Broda. Trije so sreĉno utekli, eden je bil vjet in ĉez mejo tiran, eden pa ranjen in je 7. t. m. v Brodu umrl zapustivši 5 sirot. Kaj poreĉe vlada ogerska k tej turški silovitosti proti podložnikom svojim? Med pridorskimi kupci, ki so jih Turki odpeljali v Serajevo, da jih pošljejo v Malo Azijo, je po nekem telegramu Deut. Ztge. tudi pred 3 meseci od Turkov vjeti. Ljubljanaĉan Mejaĉ, dasi je neki zblaznil.

V Srbiji se nekaj kuha in skupština še ĉez božične praznike ne praznuje. Meseca marca se bode najbrže vnelo na vseh straneh. Istok, list sedanje vlade, je za vojsko ves vnet in piše: „Ni je moĉi, ki bi na pomlad Srbijo in ĉrnogoro odvrnila od vojske.“ Pa tudi Turška se pripravlja na boj in hoĉe neki oborožiti Tartare in ĉerkese, ki so se naselili v Bulgariji, ter te krute divjake postaviti na mejo srbsko. Kristijanom na Turškem tedaj žugajo še strašne stiske, pa upajmo, da se bliža njihovo rešenje.

ĉrnogorski vojni minister Plemenaiĉ se je 5. t. m. iz Trsta odpeljal na Dunaj.

Pruske gosposke so priĉele preiskavo proti mogunškemu škofu Kettelerju in njegovemu tajniku dr. Raichu, ĉeš, da se je pregrešil zoper postavo o nastavljenju duhovnikov. Najbrže bode tudi Ketteler posnemal zgled škofa kolonjskega in preselil se na ptuje.

Izvirni dopisi.

Iz Kostanjeviške okolice, 4. januarija. Pogled na staro leto pri nas ni nič kaj vesel, letina za kmeta zeló slaba. Spomladi smo po mnogih goricah trte brez usmiljenja posekali, ki so bile od zimskega mraza zadušene, mnogo truda in krvavih žuljev na rokah bo stalo kmeta, predno spravi vinograd na prejšnji stan. —

Živinske klaje je bilo malo, strn slaba, ajda slaba in majhne rasti, na posled pa je deževanje še to uniĉilo. Kmet si ni mogel pripraviti stelje, niti si o pravem času ozimine posejati; dosti jih vem, ki še to jesen niso zrna vsejali, toda tega ni kriv kmet, ampak veĉidel slabo vreme.

Poletnine je bilo bolj po srednjem, krompirja ravno tako, ĉešplje so bile dobro obrodile, nanje je naš kmet najveĉ zaupajnja stavil, toda tudi te so slabe, suhe nimajo nobene cene, kmet jih ne more prodati. Z vinom je ravno tako, le sreĉen je tisti kmet, ki vino, ĉe prav po nizki ceni prodá; še bolj je sreĉen oni, ki ni ĉez leto na mošt kaj vzal, zakaj bogatin, ki je med letom kak goldinar za veliko potrebo kmetu posodil, pride na jesen po mošt, veĉidel le droži v sodu kmetu pusti, zraven pa si še bolj po turško obresti zaraĉuni.

Nek glas je poĉil, da je deželni odbor kranjski na župane dal neko vprašanje zavoljo duhovske bire; kako in kaj, tega ne vem, to pa vem, da kmet lože biro v blagu daje, nego v denarji plaĉuje; prviĉ zato, ker je že

ljudstvo tega navajeno in plaĉa, kadar ima in s ĉemur more; drugiĉ se kmet lože z domaĉim duhovnikom pogodi za biro, kakor pa s tujim beriĉem; tretjiĉ še nisem slišal niti nisem bral, da bi bilo kako posestvo na dražbi prodano zavoljo duhovske bire. Toraj ĉemu delati postavo o biri? boljše je, da delate postave za tatove, pijance, lenuhe in potepuhe, ki nam dosti veĉ škodujejo nego duhovska bira! Kakor je bilo, tako naj ostane pri starem! Zadosti imamo že sprememb in vsaka nova je za kmeta slabša. Kdor oĉe v denarjih plaĉati biro, saj mu je vsak dan prosto, da se lahko z duhovnikom pogodi.

Iz Štajarskega, 8. jan. (Hilzer in Samassa.) Kozjanska fara si je naroĉila preteĉeno leto veliki zvon pri g. Hilzerju v Dunajskem novem mestu in zdaj sv. treh kraljev dan so ga sreĉno privlekli v turn.

Sosednja Piljštanjaska fara pa je dobila leta 70. veliki zvon od g. Samasse; in dozdeva se mi na pravem mestu, ako oba zvonarja po njih delih primerim in presodim. Zauimale bodo te vrste tudi bolj oddaljene kraje, ker je prav v novejem času bilo veliko prepira zavoljo teh dveh mojstrov.

Zaĉnimo z g. Samasso. Njegov zvon na Piljštanju je podolgasto vlit, to se pravi, da je previsok v primeri s širokostjo, visi na lesu, je temne barve, zlasti tam kjer se je v petih letih — skrhal, mesto da bi se svetil, se ĉrni. Tudi se znotraj po raznih vrstah in rižah kaže, kakor da bi se ruda ne bila dobro zmešala. Tehta v okroglem 33 centov ter ima glas C; doni sicer moško, pa nekako preveĉ debelo in premalo ĉisto. Ljudje pravijo, da ne zvoní. Sicer se z ostalimi zvonovi vlega. Stal je 95 gl. za cent.

Hilzerjev zvon v Kozijem je okusno vlit, ni previsok ne preširok; tudi zunanja oblika, podobne, ĉrke itd. so snažne in doloĉne; visi na kovanem železu ter se da brez posebne teŹave vrtiti, ako je treba. Barva je rudasto svetla; tehta samo 19 centov, z vso upravo 25. Stane cent z železno upravo 102 gl.; glas mu je E. Pa najboljše pri zvonu je, ako lepo in ĉisto zvoní; in prav jasni glas se mora novemu kozjanskemu zvonu priznavati. V jasnem vremenu ti doni veliĉastno in ljubo, kakor da bi si bil svest svoje vrednosti.

Kolikor je tedaj meni mogoĉe presojati ta dva na slovenskem najbolj znana mojstra, Vam moram že oĉitno povedati, da zasluŹijo Hilzerjevi zvonovi prednost pred Samassovimi; so sicer bolj dragi,* zaradi tega pa tudi roba boljja, oblika lepša, glas ĉisteji.

Domaĉe novice.

V Ljubljani, 11. januarija.

(Milostljivi knez in škof) se danes odpeljejo na Dunaj.

(Slovenske Matice) XI. obĉni zbor bode jutri 12. t. m. ob treh popoldan v dvorani ĉitalnice ljubljanske, da druŹniki ne pozabijo priti sami ali poslati volilnih listkov.

(Zarad velikega snega) je voŹnja veĉidel po vseh železnicah jako neredna, na juŹni med Dunajem in Trstom se vozijo le poštni in oni vlaki, ki prevaŹajo osebe.

(Slovensko gledišĉe.) Burka „ĉevljarska uĉenca“ je v ĉetrtek napolnila razen loŹ vse prostore, obĉinstvo se je po Kajzelovih muhah, njegovih in g. Trnovca kupletih dobro zabavalo.

*) DraŹji sami na sebi niso, ker zvonove same daje Hilzer po 82 gl. cent; ĉe ukljub temu veĉ stane zvon, je to zavoljo tega, ker je jarem iz kovanega železa za vedne ĉase. Vredn.

Gospica Zoretičeva, ki je prvokrat nastopila, bo, kar se more po prvi poskušnji sklepati, prav rabna moč za naš oder. Drugi igralci in igralke so se prav dobro sukali, v petji se je memo gospe Odijeve odlikovala posebno gospica Namretova; le škoda pri vsem tem, da so napevi na tako nizki stopinji, kakor vsi oni, ki se na Dunaji po ulicah slišijo, — rekel bi naravnost: trivijalni. Polna hiša ta večer naj bi bila vodstvu kašipot, da dobro kaso delajo pri nas vsaj zdaj še le take igre, ki so občinstvu sploh razumljive, ki so zrastle nekoliko bliže, ko na Francoskem. Ko se bo občinstvo po teh gledišča privadilo, potem mu bodo tudi igre druge vrste po volji.

(Nemško gledišče) se še zmiraj maje. Zdravniki tega bolnika, neki komité, so sklenili držati ga na nogah, dokler bode trajala podpora, ki se ima po mestu nabirati, in pa dohodki predstav. Tudi hoče ta komité ob nedeljah in praznikih, kedar se zvečer slovenski igra, dajati popoldne predstave, v kar pa „dramatično društvo“ ne bo privolilo. Kje je zdaj nemčurski kapital?

(Predpustne veselice v ljubljanski čitalnici.) Čitalnični odbor je v zadnji seji sklenil, da bo čitalnica letošnji predpust napravila več veselice, namreč: v sredo 2. febr. veliko besedo s plesom (Vodnikova svečanost), potem ples 13. in 20. febr. Pustni večer bo, kakor vsako leto, velika maskerada. Razen teh so plesalne vaje, ki so se pričele v nedeljo 9. t. m., še sledeče večere: 15., 22. in 29. januarija. Te vaje, pri katerih se bo posebno gojil slovanski ples „kolo“, so pod vodstvom gg. Juvančiča in Jeločnika, le za čitalnične ude.

(Umrlo) je meseca decembra 78 ljudi, 40 moških in 38 ženskih.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v ljublj. škofiji: P. č. kanonik dr. Pavker postal je canonicus theologus in bode sem ter tje v stolni cerkvi nemški pridigoval, tudi je imenovan za škofijskega komisarja na tukajšnjih srednjih šolah; dr. Klofutar je postal vodja teologičnih študij in škofijski zastopnik pri deželnem šolskem svetu, prof. Zamejec pa ud okrajnega šolskega sveta za mesto ljubljansko in škofijski komisar za tukajšnje ljudske, privatne in posebne šole; dunajski kanonik Fries, opat pri božjem grobu, in fajmošter Köstl sta postala konzistorijalna svetovalca. Prosinodalno izpraševalstvo ima odslej 12 udov, namreč vse profesorje bogoslovske in pa mlajše kanonike.

— List „Edinost“, glasilo slov. polit. društva tražaške okolice 1. štev. je prišel na svetlo v soboto in v programu naznanja, da bode neodvisen, svobodoljuben a ne svobodnjašk, miroljuben, naroden, da bo budil slovensko rodoljubje, učil, dramil in jačil pristo ljudstvo, z verskimi zadevami pa da se ne bo pečal. Velja za celo leto 2 gl. 40 kr, za pol leta 1 gl. 20 kr., za četrt leta 70 kr.

— Kardinal Tarnoczy, ki je bil pred nekimi tedni od mrtuda zadet, pa že tolikanj okreval, da so pričakovali popolnoma ozdravljenja, imel je 5. t. m. nov tako silen napad, da zdravniki zdaj in zdaj pričakujejo njegove smrti.

— Špansksa kraljica Izabela, ki je stregla svojim kozavim otrokom, je tudi zbolela za kozami in se je bolezen njena shujšala.

— Umrlo je na Dunaji te dni naš rojak, konjiški stotnik g. Koch. Pál je namreč v jezdiški šoli s konja in mrtev obležal.

— Pri Srednji vasi v Bohinji so našli v gozdu mrtvega nekega človeka, ki je bil znan, da je po tatinsko zalezoval divjačino in jo streljal. Pri razparanju trupla se je pokazalo, da je bil ostreljen. Ali se je ustrelil sam po nesreči, ali ga je ustrelil kdo drugi, to se še ne vé. Puške njegove pa niso našli nikjer.

— G. Kasesnik, šolski nadzornik v Jarenini, je odstavljen, a mesto njega mestjan dr. Duhač postavljen.

— Avskultant g. F. Škofic je imenovan za c. k. pristava (adjunkta) v Kostanjevici.

— Hranilno in posojilno društvo so je osnovalo v Oromužu. Načelnik mu je dr. Geršak, dr. Magdič njegov namestnik, g. Karl blagajnik in g. Vertnik knjigovodja. Od ljutomerskega enakega društva se loči v tem, da je zaveza v oromuški zadrugi omejena, v ljutomerski pa ne.

— Iz Maribora se „Vaterlandu“ 8. t. m. brzojavlj, da odgovor c. k. namestništva graškega na pritožbo mil. kneza in škofa zoper določbe mestne je ravno kar došel in da škofijstvu popolnoma zadostuje. „Laibacherica“ je pred enim tednom imela telegram iz Maribora, da namestništvo pritožbe škofove ni uslišalo. Toliko se je zanesti na poročila našega vradnega lista.

— Nasledki neprevidnosti. Žena nekega drvarja piše „Sl. Gosp.“ na Arlici nad Marnbergom je v hiši dimnjači lan sušila. Lan se nagloma vžge. Sedaj namesto da bi ogenj gasili z vodo, ki je v škafih stala, so ga z odevami dušili in naposled srečno zadušili. Toda pri nevarnem delu so se 3 odrašeni in 3 otroci hudo opekli. Eden odrašen in 1 otrok je na ranah umrl.

— Antigona, žalostna igra v petih dejanjih, je ravnokar prišla na svetlo. Izvirnik je zložil sloveči Alfieri, najboljši italijanski tragiški pesnik, poslovenil ga je pa g. J. Križman, duh. pom. pri sv. Ivanu v Trstu. Več o njej prihodnjic.

— V bohjniških salinah v Galiciji se je 30. dec. po neprevidnosti nekega delavca, kteremu je tleča cunjia padla na tla, vnel tam blizo stoječ z oljem in nafto napolnjen zaboj, od kterega se je ogenj prijel obilnega lesovja v jami. Kopači so si na vso moč prizadevali zadušiti ogenj, pa so ga še le okoli 9. ure zvečer s pomočjo mestnih gasilcev nekoliko potlačili. 3 delavci so zaduhnil in še več drugih se pogreša. 4. t. m. so nekoliko odmašili zabite jame, da bi nesrečne poiskali; pa ko je ogenj dobil nov dušek, začel je znova razsajati in morali so jama zopet zabiti, dokler ogenj sam ne ugasne. Med zadušenimi sta tudi višji finančni svetovalec Vindakievicz in rudarski svetovalec Turdzik. Prvega so vsega pokvečenega izvlekli iz jame, drugega pa še pogrešajo.

— Rosza Sandor, glasoviti ogerski ropar, ki je bil že dvakrat k smrti obsojen, pa od cesarja pomiloščen na dosmrtno ječo, je te dni v segedinski ječi za pljučnico nevarno zbolel in je bil na lastno prošnjo previden s sv. zakramenti.

Umrli so:

Od 1. do 6. januarija: Emil Bergant, 8 1/2 m., za prehlajenjem v črevah. Marija Kompare, gostačevka, 42 l., v boln. za mrtudom, Kavarnarju Marzuliniju otrok Emil, 2 l., Kat. Verbič, hišn. otrok, 4 l., oba za davico. Jera Celigoj, kuharica, 50 l., za mrtudom. Mat. Gorjanec, delavec v tobak. 26 l., za vročino. Filip Robida, davk. kontr. 37 l., za mrtudom. Anton Peve, delavec, 31., v boln. za jetiko. Emma Čurn, hran. adjunkta o., 2 1/4 l., za škrlatnico. — Fr. Civeel, del., 46 l., v boln.

za omežanjem možganov. Janez Jaklič, delavec, 60 l., v bol. za vnetjem pljuč. Jera Drešar, reva v mestni vbožnici, 75 l., za vodenico. A. Ferline, zasebnik, 81 l., vsled starosti. Ferd. Mülleret parovoznik, 46 l., za pljučnico in šenom.

Eksekutivne dražbe.

13. jan. 3. Jože Gorišek-ovo in Šent. Pavla (890 gl.). — 3. Jože. Šlejpah-ovo iz Studenca (3915 gl.). — 3. Jože Marchhart-ovo (2400 gl.). — 3. Pet. Marinič-ovo iz Senožec (2760 gl.), vse v Zatičini. — 3. Neže Medle-jeve iz Vel. Orehka (982 gl.) v Rudolfovem. — 3. Marko Mavrin-ovo z Gorenjega vrha (30 gl.). — 3. M. Juran-ovo iz Črmošnic (640 gl.). — 3. M. Filak-ovo iz Gribelj (878 gl.), vse v Črnomlji. — 2. Marije Vidrih-ove iz Male vasi (380 gl.) v Laščah. — 1. Ant. Monič-ovo iz Hriba (470 gl.). — 1. Ant. Klarič-ovo (377 gl.), oba v Kočevji. — 2. Mih. Strojjan-ovo (926 gl.) v Zatičini. — 2. Fr. Golob-ovo (200 gl.) v Ljubljani. — 3. J. Gorišek-ovo iz Št. Pavla v Zatičini. —

14. jan. 2. Fr. Miklavčič-ovo iz Belska. — 2. J. Gorenc-ovo iz Rudolfovega (550 gl.). — 2. J. Ricinger-jevih dedičev iz Rudolfovega (1510 gl.). 1. M. Želejevo iz Radohove vasi (930 gl.), vse v Postojni. —

Štajarske.

12. jan. Jan. Novak v Steinlugru, Juri Skrbinek 2. Jož. Braunek 2. Jan. Sorijan v Kulm. bergu (1830 gl.) Marija Beuc v Stattenbergu.

13. jan. Anton Gabršek v Gabrci (2235 gl.)

14. jan. Karl Jüstl v Gomilcah (5000 gl.)

Jan. Smol (829 gl.)

15. jan. pohišstvo Romičevo. Mart. Erjavec (2413 gl.) in Dominik Čolnik na Drvanji (15.261 goldinarjev).

Telegrafične denarne cene 10. januarija.

Papirna renta 68.95 — Srebrna renta 73.65 — 1860letno državno posojilo 111.90 — Bankine akcije 907 — Kreditne akcije 189.30 — London 114.30 — Srebro 105.20. — Ces. kr. cekini 5.40 — 20Napoleon 9.18.

Denarstvene cene. 9. januarija.

	Denar.	Blagoj
Državni fondj.		
5% avstrijska papirna renta	69.15	69.25
5% renta v srebru	73.70	73.85
Srečke (lozi) 1854. l.	106.50	107.—
„ „ 1860. l. celi.	112.—	112.20
„ „ 1860. l. petinke	121.—	122.—
Premijski listi 1864. l.	132.—	132.25
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	80.—	80.50
Kranjske, koroske in primorske po 5%	95.—	—
Ogerske po 5%	79.75	80.25
Hrvaške in slavonske po 5%	85.—	85.50
Sedmograške po 5%	79.75	80.25
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	898.—	900.—
Unionske banke	72.25	72.50
Kreditne akcije	188.90	189.10
Nižoavstr. eskomptne družbe	171.—	172.—
Anglo-avstr. banke	95.30	96.50
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	162.—	162.50
Tržaške „ 100 „ k. d.	113.60	114.—
„ „ 50 „ „ „	56.—	56.50
Budenske „ 40 gl. a. v.	26.50	26.75
Salmove „ 40 „ „ „	38.50	38.50
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	27.50	27.75
Clary-jeve „ 40 „ „ „	29.—	29.50
St. Genois „ 40 „ „ „	29.50	30.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	21.—	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	22.50	23.50
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.44	5.46
Napoleonsdor	9.21 1/2	9.22 1/2
Srebro	105.50	105.75

Novo mere in uteži (kemblji)

po nizki ceni se dobivajo v prodajalnici železja pri Albinu Slitscherju, (2-2) v Ljubljani na dunajski cesti št. 64.

Jos. Svoboda,

lekarničar „pri zlatem orlu“, tik železnega mosta v Ljubljani.

prilporeča toliko priljubljena salicilna zdravila, ki so 1. Salicilna voda za izplakovanje ust pri grlobolenji (difteriti). (74-17) 2. Salicilni zobni prah za snažecje zob. Izmed vsih do zdaj znanih prahov najboljši. 3. Salicilna umivalna voda zoper vse kožne izpušaje. 4. Salicilna šupa zoper neprijetno potenje nog.

Natanilni Blaznikovi dediči v Ljubljani.